

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PRIIT PIKAMÄE IŠVADA,
pateikta 2024 m. spalio 4 d.¹

Sujungtos bylos C-313/23, C-316/23 ir C-332/23

Inspektorat kam Visshia sadeben savet

(*Sofijski Rayonen sad* (Sofijos apylinkės teismas, Bulgarija) pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa – Teismų inspekcija, kompetentinga siūlyti pradėti drausmės procedūrą teisėjams ir prokurorams – Teismų inspekcijos narių įgaliojimų nenutraukimas pasibaigus teisės aktuose numatyta jų kadencijai – Fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – Reglamentas (ES) 2016/679 – Sąvoka „duomenų valdytojas“ – Duomenų tvarkymo tikslų ir priemonių nustatymas nacionalinėje teisėje – Asmens duomenų saugumas – Teisminė institucija, leidžianti teismų inspekcijai susipažinti su asmens duomenimis, susijusiais su teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučiu“

I. Įvadas

1. Ši byla suteikia Teisingumo Teismui galimybę pirmą kartą priimti sprendimą dėl nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos teismų inspekcijos nariams, turintiems įgaliojimų teisėjų ir prokurorų drausminių procedūrų srityje, leidžiama *de facto* ir neribotą laiką toliau eiti pareigas ilgiau, nei jiems numatyta pagal įstatymą, suderinamumo su ESS 19 straipsniu.

2. Ji taip pat leis Teisingumo Teismui toliau tęsti savo darbą aiškinant Reglamentą (ES) 2016/679², patikslinant, pirma, savo jurisprudenciją, susijusią su asmens duomenų valdytojo paskyrimu pagal nacionalinę teisę, ir, antra, šio reglamento 79 straipsnio 1 dalyje numatyto ieškinio dalyką.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

3. Šiai bylai yra reikšmingi ESS 19 straipsnis, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnis ir BDAR 4, 5, 32, 33 ir 79 straipsniai.

¹ Originalo kalba – prancūzų.

² 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendras duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1; klaidų ištaisymai OL L 127, 2018, p. 2 ir OL L 74, 2021, p. 35, toliau – BDAR).

B. Bulgarijos teisė

1. Bulgarijos konstitucija

4. Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos *Konstitutsiya na Republika Bulgaria* (Bulgarijos Respublikos Konstitucija, toliau – Bulgarijos Konstitucija) 117 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Teismų valdžia yra nepriklausoma. Teisėjai, prisiekusieji, prokurorai ir ikiteisminio tyrimo teisėjai, atlikdami savo pareigas, vadovaujami tik įstatymu.“

5. Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikytinos redakcijos šios Konstitucijos 132a straipsnyje nustatyta:

„(1) Prie Aukščiausiosios teismų tarybos įsteigiama inspektorių institucija. Ją sudaro vyriausiasis inspektorius ir dešimt inspektorių.

(2) Generalinį inspektorių penkerių metų laikotarpiui dviejų trečdalių narių balsų dauguma renka Nacionalinė Asamblėja.

(3) Inspektorius ketverių metų laikotarpiui 2 dalyje nustatyta tvarka renka Nacionalinė Asamblėja.

(4) Generalinis inspektorius ir inspektoriai gali būti perrenkami, tačiau jie negali būti išrinkti dviem kadencijoms iš eilės.

<...>

(6) Inspekcija tikrina teisminių institucijų veiklą, nepažeisdama teisėjų, prisiekusiųjų, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo teisėjų nepriklausomumo jiems vykdant savo pareigas. Inspekcija atlieka patikrinimus dėl teisėjų, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo teisėjų sąžiningumo ir interesų konfliktų, jų turto deklaracijų ir veiksmų, kenkiančių teisminių institucijų reputacijai, taip pat veiksmų, susijusių su teisėjų, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo teisėjų nepriklausomumo pažeidimu, nustatymo. Generalinis inspektorius ir inspektoriai yra nepriklausomi ir vykdydami savo pareigas vadovaujami tik įstatymais.

(7) Inspekcija imasi veiksmų *ex officio* piliečių, juridinių asmenų ir valstybės institucijų iniciatyva, įskaitant teisėjus, prokurorus ir ikiteisminio tyrimo teisėjus.

<...>

(10) Generalinio inspektoriaus ir inspektorių išrinkimo ir atleidimo iš pareigų, taip pat inspekcijos organizavimo ir veiklos sąlygas ir tvarką nustato įstatymas.“

2. Teismų valdžios įstatymas

6. *Zakon za sadebnata vlast* (Teismų valdžios įstatymas) (DV Nr. 64, 2007 m. rugpjūčio 7 d.) 46 straipsnis suformuluotas taip:

„Nacionalinė Asamblėja išrenka generalinį inspektorių ir kiekvieną inspektorių atskirai dviejų trečdalių Parlamento narių balsų dauguma.“

7. To įstatymo 54 straipsnyje numatyta:

„(1) Inspekcija

<...>

2. kontroliuoja, kaip pradedami ir vykdomi teismo procesai, prokuratūros baudžiamojo persekiojimo ir tyrimo procesai ir ar bylos užbaigiamos per nustatytą terminą;

<...>

6. siūlo taikyti drausmines nuobaudas teisėjams, prokurorams, ikiteisminio tyrimo teisėjams ir teisminių institucijų administraciniais vadovams;

7. teikia įspėjimus, pasiūlymus ir ataskaitas kitoms valstybės institucijoms, įskaitant teismų sistemos institucijas;

8. atlieka patikrinimus dėl teisėjų, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo teisėjų sąžiningumo ir interesų konfliktų, jų turto deklaracijų ir veiksmų, kenkiančių teisminių institucijų reputacijai, taip pat veiksmų, susijusių su teisėjų, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo teisėjų nepriklausomumo pažeidimu, nustatymo;

<...>

15. kontroliuoja asmens duomenų tvarkymą Asmens duomenų apsaugos įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais.

(2) Užtikrindama 1 dalies 15 punkte nurodytą kontrolę Inspekcija vykdo Asmens duomenų apsaugos įstatyme numatytas užduotis ir įgyvendina jame numatytus įgaliojimus.

<...>“

8. Minėto įstatymo 175a straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Teisėjai, prokurorai ir ikiteisminio tyrimo teisėjai pateikia [Inspekcijai] šias deklaracijas:

1. turto ir interesų deklaraciją, sudarytą iš dviejų dalių;

2. deklaraciją, teikiamą pasikeitus aplinkybėms, palyginti su 1 dalyje nurodyta deklaracija dėl 175b straipsnio 1 dalies 11–13 punktuose nurodytų interesų ir lėšų kilmės išankstinio skolų ir paskolų grąžinimo atveju.

<...>“

9. To paties įstatymo 175b straipsnio 4 dalis suformuluota taip:

„Teisėjai, prokurorai ir ikiteisminio tyrimo teisėjai deklaruoja savo sutuoktinio arba asmenų, su kuriais jie faktiškai gyvena kaip sutuoktiniai, ir jų nepilnamečių vaikų turtą ir pajamas.“

10. Teismų valdžios įstatymo 175e straipsnyje nustatyta:

„(1) Per šešis mėnesius nuo deklaracijos pateikimo termino pabaigos [Inspekcija] patikrina deklaruotų faktinių aplinkybių teisingumą.

<...>

(6) [Inspekcija] gali gauti informaciją iš Kredito įstaigų įstatymo 56 ir 56a straipsniuose nurodytų informacinių sistemų. [Inspekcijos] generalinis inspektorius ir inspektoriai gali prašyti *Rayonen sad* (apylinkės teismas), kurio veiklos teritorijoje yra duomenų subjekto nuolatinė gyvenamoji vieta, panaikinti banko paslaptį, nebent pagal Kredito įstaigų įstatymo 62 straipsnio 5 dalies 1 punktą buvo duotas sutikimas. Sutikimas [Inspekcijai] duodamas raštu, be notarinio parašo patvirtinimo, naudojant generalinio inspektoriaus patvirtintą formą“.

3. Kredito įstaigų įstatymas

11. Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos *Zakon za kreditnite institutsii* (Kredito įstaigų įstatymas) (DV, Nr. 59, 2006 m. liepos 21 d.) 62 straipsnyje numatyta:

„(1) Banko darbuotojams, bankų valdymo ir priežiūros organų nariams, Bulgarijos nacionalinio banko (BNB) tarnautojams, Indėlių garantijų fondo darbuotojams ir valdybos nariams, likvidatoriams, laikiniejiems administratoriams ir patikėtiniais, taip pat visiems kitiems bankui dirbantiems asmenims draudžiama savo ar savo šeimos narių naudai atskleisti ar naudoti banko paslaptį sudarančią informaciją.

(2) Banko paslaptį sudaro faktai ir aplinkybės, turinčios įtakos banko klientų sąskaitų likučiams, sąskaitų operacijoms ir indėliams.

<...>

(5) Išskyrus BNB, 56 straipsnio tikslais ir sąlygomis bankas gali pateikti 2 dalyje nurodytą informaciją apie individualius klientus tik:

1. gavus jų sutikimą;

2. pagal teismo sprendimą, priimtą remiantis 6 ir 7 dalimis;

<...>

(6) Teismas taip pat gali nurodyti atskleisti 2 dalyje nurodytą informaciją, jeigu to prašo:

<...>

12. [Inspekcijos] generalinis inspektorius arba inspektorius.

(7) *Rayonen sad* (apylinkės teismas) teisėjas uždarame posėdyje priima motyvuotą sprendimą dėl 6 dalyje nurodyto prašymo ne vėliau kaip per 24 valandas nuo prašymo gavimo ir nurodo laikotarpį, su kuriuo susijusi 1 dalyje nurodyta informacija. Toks teismo sprendimas neskundžiamas.

<...>“

4. *Asmens duomenų apsaugos įstatymas*

12. *Zakon za zashtita na lichnite danni* (Asmens duomenų apsaugos įstatymas) (DV Nr. 1, 2002 m. sausio 4 d.) 17 straipsnyje numatyta:

„(1) [Inspekcija] prižiūri ir kontroliuoja, kaip laikomasi [BDAR], šio įstatymo ir asmens duomenų apsaugos teisės aktų, kai asmens duomenis tvarko:

1. teismas, vykdydamas savo, kaip teismų valdžios institucijos, funkcijas; ir
2. prokuratūra bei tyrimo institucijos, vykdydamos savo, kaip teisminių institucijų, funkcijas nusikalstamų veikų prevencijos, atskleidimo, ikiteisminio tyrimo ar persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais.

<...>“

13. To įstatymo 39 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Jeigu pažeidžiamos jo teisės pagal [BDAR] ir šį įstatymą, duomenų subjektas gali ginčyti duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo veiksmus ir ieškinius teisme Administracinio proceso kodekse numatyta tvarka.“

III. Ginčo faktinės aplinkybės, procesas pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

14. *Inspektorat kam Visshia sadeben savet* (Inspekcija prie Aukščiausiosios teismų tarybos, Bulgarija, toliau – Inspekcija) 2023 m. gegužės 15 d. kreipėsi į *Sofiyski rayonen sad* (Sofijos apylinkės teismas, Bulgarija) su prašymu panaikinti banko paslaptį, susijusią su kelių teisėjų ir jų šeimos narių turtu.

15. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pirmiausia reikia patikrinti, ar Inspekcija turi kompetenciją pateikti prašymą panaikinti banko paslaptį. Šiuo klausimu jis patikslina, kad šią instituciją, kuri buvo įsteigta 2007 m. Bulgarijos Konstitucijos pakeitimu, sudaro generalinis teismų inspektorius ir dešimt inspektorių, kuriuos Bulgarijos parlamentas renka atitinkamai penkerių ir ketverių metų laikotarpiui. Nagrinėjamu atveju generalinio inspektoriaus ir visų inspektorių įgaliojimai baigėsi 2020 m., ir parlamentas neišrenka naujų narių.

16. Tas teismas nurodo, kad 2022 m. rugsėjo 27 d. sprendimu *Konstitutsionen sad* (Konstitucinis Teismas, Bulgarija) konstatavo, kad, pasibaigus Inspekcijos narių kadencijai, jie nenutraukia savo veiklos, kol bus išrinkti nauji nariai. Atsižvelgdamas į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą

pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, atsižvelgiant į Sąjungos teisę, šių narių įgaliojimų pratęsimas gali pakenkti šios institucijos nepriklausomumui, nes ji turi teisę pradėti teisėjų drausmines procedūras. Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, tas teismas norėtų žinoti kriterijus, leidžiančius nustatyti, ar toks pratęsimas yra leistinas.

17. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl nacionalinių teismų vaidmens ir pareigų, leidžiančių Inspekcijai susipažinti su teisėjų asmens duomenimis.

18. Šiuo klausimu tas teismas nurodo, kad 2019 m. Inspekcijos interneto svetainėje buvo paskelbti asmens duomenys, susiję su kelių teisėjų adresais ir jų šeimos narių tapatybe. Nustačiusi, kad tokie duomenys buvo išplatinti neteisėtai, *Komisia za zashtita na lichnite danni* (Asmens duomenų apsaugos komisija, Bulgarija) skyrė Inspekcijai baudą.

19. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar, darant prielaidą, kad BDAR taikytinas, ji turi būti laikoma duomenų valdytoja, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 4 straipsnio 7 punktą. Konkrečiau kalbant, tas teismas pažymi, kad pagal Bulgarijoje vyraujančią nacionalinės teisės aiškinimą jo kontrolė apsiriboja nustatymu, ar asmenims, kurių atžvilgiu prašoma panaikinti banko paslaptį, taikoma Teismų valdžios įstatyme numatyta deklaravimo pareiga. Jis pabrėžia, kad jeigu teismas, kuriam pateiktas toks prašymas, būtų laikomas duomenų valdytoju, jis turėtų užtikrinti duomenų saugumą pagal BDAR 32–34 straipsnius.

20. Be to, minėtas teismas siekia išsiaiškinti, ar teisminė institucija, suteikianti valstybės subjektui prieigą prie duomenų, kuriems taikoma banko paslaptis, gali būti laikoma priežiūros institucija, kaip tai suprantama pagal BDAR 51 straipsnį.

21. Galiausiai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, reikia nustatyti, ar prieš suteikdami prieigą prie duomenų teismai turi įsitikinti, kad Inspekcija ėmėsi pakankamų priemonių, kad užtikrintų teisės aktus atitinkantį duomenų tvarkymą. Tam teismui, be kita ko, kyla klausimas, ar, neatsižvelgiant į tai, ar jis laikomas duomenų valdytoju, ar priežiūros institucija, jis privalo savo iniciatyva atlikti tokią kontrolę, kad būtų užtikrinta BDAR 79 straipsnyje numatyta veiksminga teisminė gynyba.

22. Šiomis aplinkybėmis *Sofijski rayonen sad* (Sofijos apylinkės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [ESS] 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su [Chartijos] 47 straipsnio antra pastraipa, turi būti aiškinama taip, kad savaime arba tam tikromis aplinkybėmis pažeidžiama valstybių narių pareiga užtikrinti veiksmingas nepriklausomos teisminės peržiūros priemonės, jei institucijos, galinčios skirti drausmines nuobaudas teisėjams ir turinčios įgaliojimus rinkti duomenis apie jų turtą, funkcijos pratęsimos neribotam laikui pasibaigus Konstitucijoje nustatytai šios institucijos kadencijai? Jei toks šių įgaliojimų pratęsimas yra leistinas, tai kokiomis sąlygomis?
2. Ar BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad banko paslapties atskleidimas siekiant patikrinti teisėjų ir prokurorų turtą, apie kurį vėliau paskelbiama viešai, yra veikla, nepatenkanti į Sąjungos teisės taikymo sritį? Ar atsakymas yra kitas, jei ši veikla taip pat apima duomenų, susijusių su teisėjų ir prokurorų šeimos nariais, kurie patys nėra teisėjai ir prokurorai, atskleidimą?

3. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta, kad Sąjungos teisė taikoma, ar BDAR 4 straipsnio 7 punktą turi būti aiškinamas taip, kad teisminė institucija, leidžianti kitai valdžios institucijai prieigą prie duomenų, susijusių su teisėjų ir prokurorų bei jų šeimos narių banko sąskaitų likučiais, nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus ar priemonės ir todėl yra tokių „duomenų valdytoja“?
4. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta, kad Sąjungos teisė taikoma, o į trečiąjį klausimą – neigiamai, ar BDAR 51 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad teisminė institucija, leidžianti kitai valdžios institucijai prieigą prie duomenų, susijusių su teisėjų, prokurorų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučiais, yra atsakinga už šio reglamento [taikymo] stebėseną ir todėl laikytina „priežiūros institucija“ šių duomenų atžvilgiu?
5. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta, kad Sąjungos teisė taikoma, o į trečiąjį arba ketvirtąjį klausimą – taip pat teigiamai, ar BDAR 32 straipsnio 1 dalies b punktas arba 57 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad teisminė institucija, leidžianti kitai valstybės institucijai prieigą prie duomenų, susijusių su teisėjų ir prokurorų bei jų šeimos narių banko sąskaitų likučiais, esant duomenų apie asmens duomenų pažeidimą, kurį praeityje padarė institucija, kuriai turi būti leidžiama tokia prieiga, privalo gauti informaciją apie priemones, kurių buvo imtasi šiems duomenims apsaugoti, ir atsižvelgti į šių priemonių tinkamumą priimant sprendimą leisti prieigą?
6. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta, kad Sąjungos teisė taikoma, ar, nepriklausomai nuo atsakymų į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus, [BDAR] 79 straipsnio 1 dalis, siejama su [Chartijos] 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad jei valstybės narės nacionalinės teisės aktuose nustatyta, kad tam tikrų kategorijų duomenys gali būti atskleisti tik gavus teismo leidimą, kompetentingas teismas privalo savo iniciatyva suteikti teisinę apsaugą asmenims, kurių duomenys atskleidžiami, reikalaujamas, kad valdžios institucija, kuri prašė leisti prieigą prie duomenų ir kuri, kaip žinoma, praeityje yra pažeidusi asmens duomenų apsaugos reikalavimus, pateiktą informaciją apie priemones, kurių ėmėsi pagal BDAR 33 straipsnio 3 dalies d punktą, ir jų veiksmingą taikymą?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

23. Rašytines pastabas pateikė Inspekcija, Bulgarijos ir Lenkijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

V. Analizė

24. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje nagrinėjami pirmasis, trečiasis ir šeštasis prejudiciniai klausimai.

A. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

25. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai ar praktika, pagal kuriuos Inspekcijos nariams, turintiems įgaliojimus vykdyti drausmines procedūras teisėjams ir prokurorams, leidžiama tęsti veiklą ilgiau nei teisės aktuose nustatyta jų kadencijos trukmė. Savo

rašytinėse pastabose Bulgarijos ir Lenkijos vyriausybės bei Inspekcija teigė, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti šio klausimo ir kad jis nepriimtinas. Be to, reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją pats Teisingumo Teismas turi įvertinti sąlygas, kuriomis į jį kreipiasi nacionalinis teismas, ir patikrinti savo paties jurisdikciją arba jam pateikto prašymo priimtinumą³.

1. Dėl jurisdikcijos

26. Pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į prejudicinį klausimą, kai akivaizdu, jog Sąjungos teisės nuostata, kurią jo prašoma išaiškinti, negali būti taikoma⁴. Kai teisinė situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos priimti dėl jos sprendimo ir Chartijos nuostatos, kuriomis galbūt remiamasi, *per se* negali pagrįsti šios jurisdikcijos⁵.

27. Pirma, dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo reikia priminti, kad pagal šią nuostatą valstybės narės numato teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinti teisės subjektams jų teisės į veiksmingą teisminę gynybą Sąjungos teisei priklausančiose srityse laikymąsi. Taigi valstybės narės turi numatyti teisių gynimo priemonių ir procedūrų sistemą, pagal kurią tose srityse būtų užtikrinta veiksminga teisminė kontrolė. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad, kiek tai susiję su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo sritimi, ši nuostata taikoma „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“, neatsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis valstybės narės įgyvendina šią teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį⁶.

28. ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, be kita ko, taikoma bet kuriai nacionalinei institucijai, kuri, kaip teismas, gali priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, taigi patenkančių į šios teisės taikymo sritį. Atrodo, kad taip yra kalbant apie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą – jam, kaip Bulgarijos bendrosios kompetencijos teismui, gali tekti priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, ir jis, kaip „teismas“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, priskiriamas prie Bulgarijos teisių gynimo priemonių sistemos „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, todėl šis teismas turi atitikti veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus. Be to, reikia priminti, kad nors, kaip pažymi Lenkijos vyriausybė, valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas priklauso jų kompetencijai, įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės privalo laikytis iš Sąjungos teisės, visų pirma iš ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, joms kylančių įpareigojimų⁷.

³ 2022 m. kovo 22 d. Sprendimas *Prokurator Generalny (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų skyrius – Skyrimas)* (C-508/19, EU:C:2022:201, 59 punktas).

⁴ 2022 m. vasario 24 d. Sprendimas *Viva Telecom Bulgaria* (C-257/20, EU:C:2022:125, 123 punktas).

⁵ 2023 m. balandžio 18 d. Nutartis *Vantage Logistics* (C-200/22, EU:C:2023:337, 27 punktas).

⁶ 2020 m. kovo 26 d. Sprendimas *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 32 ir 33 punktai).

⁷ Šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 26 d. Sprendimą *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 34–36 punktai). Pažymiu, kad keliuose neseniai priimtuose sprendimuose, kuriuose kilo klausimas dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos atsakyti į klausimą, susijusį su ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa (2024 m. sausio 9 d. Sprendimas *G. ir kt. (Bendrosios kompetencijos teismų teisėjų skyrimas Lenkijoje)* (C-181/21 ir C-269/21, EU:C:2024:1, 57 punktas), 2024 m. balandžio 11 d. Sprendimas *Sapira ir kt.* (C-114/23, C-115/23, C-132/23 ir C-160/23, EU:C:2024:290, 26 punktas) ir 2024 m. balandžio 18 d. Sprendimas *OT ir kt. (Teismo panaikinimas)* (C-634/22, EU:C:2024:340, 24 punktas), buvo atsakyta teigiamai remiantis vien pastaruoju argumentu, susijusiu su teisingumo sistemos organizavimu, nepateikiant nuorodos į tos nuostatos taikymo sritį ir su sąlyga, kad būtų nagrinėjantis nacionalinis teismas, kaip teismas, galės priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, taigi ir su šiai teisei priklausančiomis sritimis (2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo teismo nepriklausomumas)* (C-619/18, EU:C:2019:531, 51 punktas).

29. Iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Inspekcijos nariai, kurių kadencija baigėsi prieš kelerius metus, kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su prašymu leisti panaikinti banko paslaptį, susijusią su kelių teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų duomenimis. Tas teismas mano, kad, atsižvelgiant į šios institucijos užduotis ir įgaliojimus drausmės bylose, tokia situacija, kurios teisėtumą patvirtino *Konstitutsionen sad* (Konstitucinis Teismas), gali kelti klausimų dėl Sąjungos teisėje nustatyto valstybių narių teismų sistemos nepriklausomumo reikalavimo, o tai pateisina Teisingumo Teismui skirtus klausimus. ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa skirta taikyti vykstant procesui, per kurį keliamas klausimas dėl nacionalinės teisės aktų ar praktikos, galinčių turėti įtakos teisėjų nepriklausomumui, atitiktis Sąjungos teisei. Šiuo klausimu svarbu pabrėžti, jog pagal minėtą straipsnį kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad prie Sąjungos teisių gynimo priemonių Sąjungos teisei priklausančiose srityse sistemos priskirtų nacionalinių teismų teisėjams taikoma drausminė tvarka atitiktų teisėjų nepriklausomumo principą, be kita ko, numatant, kad dalyvautų institucijos, kurios pačios atitinka su veiksminga teismine gynyba susijusias garantijas⁸.

30. Atkreipiu dėmesį, kad Inspekcija teigia, jog, priešingai nei nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, duomenys, susiję su atitinkamų teisėjų banko sąskaitomis, kurie yra pagrindinės bylos nagrinėjimo dalykas, nėra naudojami vykdant jos įgaliojimus teikti išpėjimus, siekiant patraukti juos drausminėn atsakomybėn, ir kad ji neturi įgaliojimų skirti drausminę nuobaudą ar iškelti tokio paties pobūdžio bylą; pastarąją pastabą taip pat pateikė Bulgarijos vyriausybė ir Komisija. Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Sąjungos ir nacionalinių teismų kompetencijos paskirstymą Teisingumo Teismas turi atsižvelgti į tokias prejudicinių klausimų faktines ir teises aplinkybes, kokios apibūdintos nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą. Taigi prašymas priimti prejudicinį sprendimą negali būti nagrinėjamas atsižvelgiant į pagrindinės bylos šalies ar valstybės narės vyriausybės nurodytą nacionalinės teisės aiškinimą⁹.

31. Neginčijama, kad nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą yra vidinis prieštaravimas, kiek tai susiję su Inspekcijos įgaliojimų apimtimi teisėjams taikomų drausminių procedūrų srityje, bet tik su šiuo klausimu. Taigi, nors *Sofiyski rayonen sad* (Sofijos apylinkės teismas) pirmajame prejudiciniame klausime nurodo Inspekcijos įgaliojimus skirti teisėjams drausmines nuobaudas, jis taip pat cituoja Teismų valdžios įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktus, pagal kuriuos pažeidimų atveju Inspekcija „ispėja“ kompetentingą Aukščiausiosios teisėjų tarybos (toliau – ATT) kolegiją ir „pasiūlo“ skirti tokias nuobaudas, ir mini jos „įgaliojimus įspėti drausmės bylose“¹⁰, kuriuos ši institucija ir Bulgarijos vyriausybė iš tikrųjų aprašė savo atitinkamose pastabose. Taigi galima užtikrintai teigti, kad Inspekcija turi įgaliojimus Bulgarijos teisėjų drausminių procedūrų srityje, t. y. bent jau įgaliojimus siūlyti pradėti drausminę

⁸ Šiuo klausimu žr. 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimą *Repubblica* (C-896/19, EU:C:2021:311, 39 punktą) ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Teisėjų drausmės tvarka)* (C-791/19, EU:C:2021:596, 80 ir 164 punktai).

⁹ Šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Nelson Antunes da Cunha* (C-627/18, EU:C:2020:321, 38 punktą) ir 2024 m. gegužės 8 d. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ (Teisėjų asociacijos)* (C-53/23, EU:C:2024:388, 31 punktą).

¹⁰ Žr. sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-332/23 20 ir 48 punktus.

procedūrą dėl faktinių aplinkybių, nustatytų jai atlikus patikrinimus, o Teisingumo Teismas, be kita ko, turi laikytis sprendimų dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą turinio, susijusio su galimais drausminiais veiksmais¹¹ patikrinus banko duomenis, gautus panaikinus banko paslaptį¹².

32. Antra, dėl Chartijos 47 straipsnio reikia pažymėti, kad teisės į veiksmingą teisinę gynybą pripažinimas konkrečiu atveju reiškia, kad asmuo, kuris ja remiasi, remiasi Sąjungos teisės garantuojamomis teisėmis ar laisvėmis arba kad dėl šio asmens vykdomas persekiojimas, kuriuo įgyvendinama Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Vis dėlto neginčijama, kad pagrindinė byla, viena vertus, nėra grindžiama rungimosi principu, t. y. asmenys, kurių duomenys, su kuriais leisti susipažinti pateiktas prašymas, jame nedalyvauja, taigi negali remtis kokios nors teisės pažeidimu, ir, kita vertus, neatitinka šių asmenų persekiojimo vykdymo, kuriuo įgyvendinama Sąjungos teisė. Tokiomis aplinkybėmis Chartijos 47 straipsnis *per se* nėra taikomas pagrindinėje byloje. Atsižvelgiant į tai, kadangi pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą visos valstybės narės įpareigojamos numatyti teisių gynimo priemonės, būtinas siekiant Sąjungos teisei priklausančiose srityse užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą, kaip tai suprantama, be kita ko, pagal Chartijos 47 straipsnį, aiškinant tą straipsnį reikia tinkamai atsižvelgti į šią Chartijos nuostatą¹³.

2. Dėl priimtinumų

33. Reikia pažymėti, kad, priešingai, nei teigia Inspekcija, šiuo atveju laikomasi Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio reikalavimų, visų pirma numatytų šio straipsnio c punkte. Nagrinėjamu atveju sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą yra pakankamai informacijos, leidžiančios Teisingumo Teismui suprasti priežastis, paskatinusias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą prašyti išaiškinti ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal šias nuostatas draudžiamos konstitucinio lygmens nacionalinės teisės nuostatos, kaip jas aiškina *Konstitutionsen sad* (Konstitucinis Teismas), pagal kurias Inspekcijos nariai toliau eina pareigas pasibaigus įstatyme numatyti jų kadencijos trukmei. Taip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti procesinio pobūdžio problemą, kurią jis turi išspręsti *in limine litis*, nes ji susijusi su institucijos, veikiančios nesilaikant jos veiklą apibrėžiančių teisės aktų, kreipimosi į ją teisėtumu, taigi su pačia minėto teismo jurisdikcija nagrinėti šios institucijos pateiktą prašymą. Kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, prejudiciniai klausimai, kuriais siekiama leisti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui *in limine litis* išspręsti procesinio pobūdžio sunkumus, kaip antai susijusius su jo paties

¹¹ 2023 m. liepos 5 d. Komisijos ataskaitoje dėl teisinės valstybės principo Bulgarijoje nurodyta, kad iš 2022 m. Inspekcijos atliktų dvylikos patikimumo patikrų dėl trijų buvo pradėta „drausminė procedūra“.

¹² Bet kuriuo atveju, ir remiantis pačios Inspekcijos pateikta informacija, teisėjų turto deklaracijų tikrinimas yra kovos su korupcija politikos dalis, o banko duomenų rinkimo tikslas – patikrinti, ar teisėjų deklaruotas turtas atitinka viešuose registruose įrašytus, deklaruotus ir patvirtintus duomenis. Pagal *Zakon za protivodeystvie na koruptsiata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushestvo* (Kovos su korupcija ir neteisėtai įgyto turto konfiskavimo įstatymas) (DV, Nr. 7, 2018 m. sausio 19 d., paskutinį kartą iš dalies pakeistas, DV, Nr. 104, 2022 m. gruodžio 30 d.) 3 straipsnį ši kova vykdoma, be kita ko, deklaruojant turtą ir interesus, tikrinant tokią deklaraciją, konstatuojant interesų konfliktą ir skiriant „sankcijas“, taip pat skelbiant asmenų, kurie nepateikė deklaracijų arba kurių deklaracijos pripažintos neatitinkančiomis reikalavimų, vardus ir pavardes, taip pat asmenų, dėl kurių buvo nustatytas interesų konfliktas, vardus ir pavardes. Net darant prielaidą, kad galbūt konstatuoti pažeidimai, susiję su interesų deklaravimu, negali būti laikomi atitinkamų teisėjų drausminiais nusižengimais, kaip teigia Inspekcija, tokių taisyklių taikymas gali turėti svarbių pasekmių tiek teisėjų karjerai, tiek jų gyvenimo sąlygoms, o tai pateisina ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, iš kurios kyla teisėjų nepriklausomumo reikalavimas, taikymą (pagal analogiją žr. 2023 m. birželio 5 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Teisėjų nepriklausomumas ir privatus gyvenimas)* (C-204/21, EU:C:2023:442, 95, 96 ir 97 punktai).

¹³ Šiuo klausimu žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *RS (Konstitucinio teismo sprendimų poveikis)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 34–37 punktai).

jurisdikcija nagrinėti jo nagrinėjamą bylą arba teisiniais padariniais, kuriuos reikia pripažinti teismo sprendimui, galinčiam sukliudyti minėtam teismui toliau nagrinėti tokią bylą, yra priimtini pagal SESV 267 straipsnį¹⁴.

34. Vis dėlto būtinybė, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, prejudicine tvarka gauti prašomą Teisingumo Teismo išaiškinimą reiškia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali remtis šiuo išaiškinimu, įvertinęs jam pateikto kreipimosi akto tinkamumą ir prireikus pripažindamas jį neteisėtu. Nagrinėjamu atveju, nors iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą negalima daryti išvados, kad pagal nacionalinės teisės normas tas teismas galėtų taip elgtis, Bulgarijos vyriausybės pastabų turinys leidžia manyti, kad taip galėtų būti. Jose patikslinta, kad vykdydamas kontrolę, kurią turi atlikti pagal Kredito įstaigų įstatymą, kompetentingas teismas turi patikrinti, ar prašymą panaikinti banko paslaptį pateikė viešosios valdžios institucija, ar šiuo tikslu įgaliota viešoji įstaiga, taigi, pagrindinėje byloje, ar prašymą pateikė vyriausiasis inspektorius, ar Inspekcijos inspektoriai. Toks patikslinimas dėl jurisdikciją turinčio teismo įgaliojimų pobūdžio patvirtina, kad toks teismas galėtų atsižvelgti į galimą Teisingumo Teismo atsakymą į pirmąjį prejudicinį klausimą ir kad prašomas Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimas atitinka objektyvų poreikį, susijusį su sprendimu, kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų priimti pagrindinėje byloje¹⁵.

3. Dėl esmės

a) Išanginės pastabos

35. Remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, iš ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos kylantis teisėjų nepriklausomumo reikalavimas reiškia, kad pagal teisėjams taikomą drausminę procedūrą turi būti užtikrinta, jog bus išvengta bet kokio pavojaus, kad ji bus naudojama kaip politinė teismo sprendimų turinio kontrolės sistema. Šiuo tikslu priimtos taisyklės, kurios, be kita ko, apibrėžia tiek drausminius nusižengimus sudarančias veikas, tiek konkrečiai taikomas sankcijas, numato nepriklausomos institucijos dalyvavimą laikantis procedūros, visapusiškai garantuojančios Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises, tarp jų ir teisę į gynybą, ir suteikia galimybę ginčyti teisme drausmės priežiūros institucijų sprendimus, yra garantijos, būtinos siekiant išsaugoti teisminės valdžios nepriklausomumą. Be to, kadangi galimybė pradėti drausmės pažeidimo tyrimą savaime gali daryti spaudimą asmenims, kuriems pavesta užduotis priimti teismo sprendimus, būtina, kad už tyrimą ir drausminių procedūrų inicijavimą atsakinga institucija, įskaitant siūlymą pradėti tokio pobūdžio procedūrą, savo įgaliojimus vykdytų objektyviai ir nešališkai ir kad tuo tikslu ji būtų apsaugota nuo bet kokios išorės veiksmų įtakos¹⁶.

36. Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje įtvirtinto teisėjų nepriklausomumo principo atitikties nacionalinės teisės normoms ir praktikai, pagal kurią Inspekcijos nariams leidžiama tęsti veiklą ilgiau, nei Bulgarijos Konstitucijoje numatyta jų kadencijos trukmę, atsižvelgiant į šios

¹⁴ 2023 m. liepos 13 d. Sprendimas *Y P ir kt. (Teisėjo imuniteto panaikinimas ir nušalinimas nuo pareigų)* (C-615/20 ir C-671/20, EU:C:2023:562, 47 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹⁵ Šiuo klausimu žr. 2024 m. sausio 9 d. Sprendimą *G. ir kt. (Bendrosios kompetencijos teismų teisėjų skyrimas Lenkijoje)* (C-181/21 ir C-269/21, EU:C:2024:1, 69–72 punktai).

¹⁶ Šiuo klausimu žr. 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Inspectia Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, 48 ir 49 punktai).

institucijos uždavinių ir įgaliojimų apimtį. Kaip matyti iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą, tokiu atveju tam teismui kyla klausimas dėl išorinės įtakos Inspekcijos veiklai arba nederamo jos spaudimo teismų valdžiai grėsmės.

37. Kaip ir tuo atveju, kai teisėjo įgaliojimai pratęsimi jam sulaukus įprasto pensinio amžiaus¹⁷, manau, kad tik valstybės narės gali nuspręsti, ar leisti pratęsti konstitucinės institucijos, kuriai pavesta tikrinti teismų valdžios veiklą, vertinti teisėjų sąžiningumą ir galimus jų interesų konfliktus ir prireikus siūlyti ATT pradėti jiems drausmines procedūras, narių pasibaigusius įgaliojimus. Vis dėlto pasirinkdamos savo konstitucinį modelį valstybės narės privalo laikytis, be kita ko, iš ESS 2 straipsnio ir 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos kylančio teismų nepriklausomumo reikalavimo. Taigi jos privalo užtikrinti, kad, atsižvelgiant į teisinės valstybės vertybę, būtų išvengta bet kokio jų teisės aktų, reglamentuojančių teisingumo sistemos organizavimą, regreso, ir nepriimti taisyklių, kurios pažeistų teisėjų nepriklausomumą¹⁸.

38. Šiuo klausimu, manau, vien to, kad teisėjų inspekcijos narių įgaliojimų trukmė pratęsiama remiantis bendrojo intereso pagrindu, susijusiu su būtinu instituciniu tęstinumu, nepakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog buvo pažeistas minėtas nepriklausomumo principas¹⁹, juo labiau kad tokios institucijos tarnautojai turi ne spręsti ginčus kaip teisėjai, o atlikti tyrimus ir siūlyti pradėti drausminę procedūrą, todėl jie nebūtinai turi atitikti visus teisėjams taikomus nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus²⁰.

39. Vis dėlto Inspekcijos narių kadencijos, pasibaigusios užblokavus juos pakeisiančių narių skyrimo į pareigas procesą, buvo pratęstos esant tam tikrai reglamentavimo sistemai. Be to, kad nėra jokio teisinio pagrindo (tiek dėl pratęsimo principo, tiek dėl jo trukmės²¹), reikia pabrėžti, kad vyriausiasis inspektorius ir inspektoriai gali būti perrinkti, „bet ne dvi kadencijas iš eilės“, ir kad eidami savo pareigas jie „klauso tik įstatymo“. Taigi matyti, kad buvo pratęsti konstitucinio organo narių įgaliojimai ir kad jų teisėtumas, pagrįstas pradiniu išrinkimu terminuotai kadencijai, dabar grindžiamas tik statutinėmis nuostatomis ir teisėtumo principo paisymu, nors nenumatyta nei tęstinumo, kol išnyksta kliūtis, nei nedelsiamo šių įgaliojimų pratęsimo. Be to, tokiu būdu iškeltas Inspekcijos teisėtumo klausimas, kuris susijęs su visuomenės pasitikėjimu aptariamoms institucijos veikla ir pritarimu jos sprendimams, turi ypatingą reikšmę, atsižvelgiant į kreipimosi į ją būdą, nes Inspekcija gali veikti ir savo, ir „piliečių iniciatyva“ arba viešosios valdžios institucijų, „įskaitant teisėjus“, iniciatyva²². Šiomis aplinkybėmis manau, kad Inspekcijos narių kadencijos pratęsimas *de facto* ir *sine die* gali kelti pagrįstą susirūpinimą dėl šios institucijos įgaliojimų ir funkcijų naudojimo kaip spaudimo teismų veiklai arba šios veiklos politinės kontrolės priemonės²³.

¹⁷ 2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18, EU:C:2019:531, 110 punktas).

¹⁸ 2023 m. birželio 5 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija (Teisėjų nepriklausomumas ir privatus gyvenimas)* (C-204/21, EU:C:2023:442, 74 punktas).

¹⁹ Šiuo klausimu žr. 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 203 punktas). Svarbu pabrėžti, kad pagrindinės bylos skiriasi nuo bylos, kurioje buvo priimtas tas sprendimas, susijęs su paprastu individualiu pakeitimu, aiškiai numatytu taikytinuose teisės aktuose, įskaitant jo terminą, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė ir nepateikė klausimo dėl nagrinėjamo įgaliojimų pratęsimo trukmės poveikio teisėjų ir prokurorų nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimui.

²⁰ Šiuo klausimu žr. 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Inspekția Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, 55 punktas).

²¹ Pavyzdžiui, primenu, kad pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 5 straipsnį, „išskyrus tuos atvejus, kai taikomos 6 straipsnio nuostatos, teisėjas lieka eiti savo pareigas tol, kol jas perima jį keičiantis teisėjas“.

²² Konstitucijos 132a straipsnis.

²³ Pagal analogiją žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18, EU:C:2019:531, 78 punktas) ir 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Inspekția Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, 57 punktas).

40. Būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atlikęs tuo tikslu reikalingus vertinimus, galiausiai turės priimti sprendimą šiuo klausimu. Šiuo tikslu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas turi įgaliojimus ne taikyti Sąjungos teisės nuostatas konkrečiam atvejui, o tik priimti sprendimą dėl Sutarčių ir Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo. Vis dėlto pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas, remdamasis SESV 267 straipsnyje įtvirtintu teismų bendradarbiavimu ir atsižvelgdamas į bylos medžiagą, gali nacionaliniam teismui pateikti Sąjungos teisės išaiškinimo gaires, kurios jam galėtų būti naudingos vertinant vienos ar kitos Sąjungos teisės nuostatos poveikį. Šiuo tikslu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės įvertinti grėsmes, susijusias su Inspekcijos narių įgaliojimų pratęsimu, atsižvelgdamas į teisėjų ir prokurorų nepriklausomumo reikalavimą, į pačius pagrindinėje byloje nagrinėjamus teisės aktus bei jų nacionalinį teisinį ir faktinį kontekstą²⁴.

41. Kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamus teisės aktus²⁵ ir kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo apie Inspekcijos veiklos tęsimo pasibaigus jos narių kadencijai poveikį, atsižvelgiant į teisėjų nepriklausomumo reikalavimą, reikia patikrinti, ar taisyklės, reglamentuojančios šios institucijos organizavimą ir veikimą, yra tokios, kad dėl jų teisės subjektams negali kilti jokių pagrįstų abejonų dėl minėtos institucijos įgaliojimų ir funkcijų panaudojimo kaip priemonės daryti spaudimą teismų veiklai ar politiškai ją kontroliuoti. Apskritai šios taisyklės gali daryti tiesioginį poveikį minėtos institucijos veiklai ir taip užkirsti kelią drausminėms priemonėms, kurių tikslas ar poveikis yra daryti spaudimą asmenims, atsakingiems už sprendimų priėmimą, arba užtikrinti politinę jų veiklos kontrolę, arba, priešingai, palengvinti tokių priemonių taikymą²⁶.

b) Dėl Inspekcijos narių skyrimo būdo ir įgaliojimų

42. Pirma, neginčijama, kad sąlygos, kuriomis skiriami Inspekcijos nariai, atspindi tiesioginį ryšį su įstatymų leidžiamąja valdžia, nes juos renka Parlamento nariai dviejų trečdalių balsų dauguma. Šiuo kvalifikuotos balsų daugumos reikalavimu siekiama sumažinti paskyrimų, taigi ir Inspekcijos politizavimo grėsmę, nes tokie daugumai iš esmės reikia įveikti šališkus interesus, vadinasi, ir profesinėje srityje pripažintų asmenybių bendro sutarimo. Laikantis labiau pragmatiško požiūrio galima daryti išvadą, kad šio mechanizmo, kuriuo siekiama užtikrinti valstybės tarnautojų politinį neutralumą, veiksmingumas yra santykinis, nes priklauso nuo kiekvienos šalies politinių aplinkybių.

43. Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo turimos informacijos matyti, kad inspektorių skyrimo procesas, siejant su jų įgaliojimais teismų valdžios atžvilgiu, kelia susirūpinimą tiek Europos „demokratijos per teisę“ komisijai (Venecijos komisija), tiek Komisijai²⁷. Venecijos komisija nurodo, kad dviejų trečdalių dauguma Bulgarijos kontekste dažnai gaunama dėl „kvotų“ paskirstymo vykstant slaptoms politinėms deryboms, o tai reiškia, kad galiausiai kiekvienas inspektorius gali turėti tam tikrų politinių išpareigojimų vienai ar kitai partijai²⁸. Komisija yra pabrėžusi sunkumus, susijusius su kandidatų atrankos procedūra, ir savo 2020 m. ataskaitoje dėl teisinės valstybės Bulgarijoje yra pažymėjusi, kad pati Inspekcija pateikė pasiūlymą iš dalies

²⁴ Pagal analogiją žr. 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Inspeția Judicială* (C-817/21, EU:C:2023:391, 58 ir 59 punktai).

²⁵ Svarbu pabrėžti, kad tiek Bulgarijos vyriausybė, tiek Inspekcija aiškiai nurodė, kad nuo to laiko, kai pasibaigė jos narių kadencija, pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos išliko nepakitusios.

²⁶ Šiuo klausimu žr. žr. 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Inspeția Judicială* (C-817/21, EU:C:2023:391, 50 ir 51 punktai).

²⁷ Savo pastabose Komisija keletą kartų remiasi savo metinėmis ataskaitomis dėl teisinės valstybės principo Bulgarijoje ir įvairiomis Venecijos komisijos nuomonėmis.

²⁸ Venecijos komisijos nuomonė [CDL-AD (2017) 018, 58 punktas]. Joje taip pat patikslinta, kad kvalifikuotos balsų daugumos mechanizmas yra neveiksmingas, jei valdančioji partija jau turi reikiamą balsų skaičių tam, kad viena pati pasiektų šią daugumą.

pakeisti Teismų valdžios įstatymą, reikalaujant, kad vyriausiąjį inspektorių ir inspektorius siūlytų ne Parlamento nariai, o kiti organai, pavyzdžiui, *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija) ir *Varhoven administrativen sad* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Bulgarija) plenarinės sesijos arba teisėjų bei profesinių organizacijų visuotiniai susirinkimai²⁹. 2023 m. ataskaitoje Komisija pažymėjo, kad teisėkūros reformų, kuriomis siekiama pagerinti Inspekcijos veiklą ir išvengti politinės įtakos grėsmės, be kita ko, susiejant teismų institucijas su jų narių atranka, patvirtinimo srityje nepadaryta jokios pažangos.

44. Antra, iš Bulgarijos Konstitucijos 132a straipsnio 6 dalies matyti, kad Inspekcijos, kuri veikia remdamasi perspėjimais ir savo iniciatyva, užduotis objektyviai yra labai plati³⁰. Atsižvelgdama į tai, kad yra daug Bulgarijos teisėjų kontrolės mechanizmų, Venecijos komisija nurodo, kad Inspekcijos įgaliojimai apibrėžti bendrai ir netiksliai ir dažnai sutampa su ATT įgaliojimais, todėl kyla pavojus, kad į realią antrosios institucijos valdžią bus kėsinamasi ir ji bus perduota pirmajai. Ji pabrėžia, kad Inspekcija turi ne tik tyrimo įgaliojimus, bet ir gali atrinkti drausminius atvejus, nesiimdama tolesnių veiksmų dėl jai pateiktų „įspėjimų“, susijusių su galimai neteisėtu teisėjo elgesiu³¹.

c) Dėl išorės įtakos grėsmės

45. Reikia kelti klausimą dėl garantijų, galimai numatytų pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose siekiant užtikrinti, kad Inspekcijos nariai būtų atsparūs išorės veiksniams, visų pirma tiesioginei ar netiesioginei įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios įtakai, galinčiai pakreipti jų sprendimus kuria nors linkme. Kaip jau buvo nurodyta, pagal Bulgarijos Konstitucijos 132a straipsnį, eidami savo pareigas, vyriausiasis inspektorius ir inspektoriai yra „nepriklausomi ir klauso tik įstatymui“. Dar galima pažymėti, kad Inspekcija tikrina su ja susijusių teismų valdžios biudžeto projekto dalį ir teikia ją ATT³². Bulgarijos vyriausybė ir Inspekcija sutartinai pabrėžia, kad nėra jokio teisinio mechanizmo, leidžiančio kuriai nors valstybės valdžiai ir, be kita ko, Inspekcijos narius skiriančiai įstatymų leidžiamajai valdžiai daryti įtaką Inspekcijos veiklai, kalbant konkrečiai – veiklai, susijusiai su teisėjų turto deklaracijų patikra. Pagal Teismų valdžios įstatymo 57 straipsnį kasmetinėje programoje numatytus patikrinimus atlieka burtų keliu nustatytos grupės, o pagal įspėjimą atliekamus patikrinimus atliksiantis inspektorius ir jam padedantys ekspertai taip pat nustatomi atsitiktine tvarka. Tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tačiau atrodo, kad pagal Bulgarijos konstitucinę santvarką Inspekcija turi tam tikrą organizacinę, funkcinę ir finansinę autonomiją, kad užkirstų kelią tiesioginei ar netiesioginei politinei įtakai jos nariams.

46. Vis dėlto reikia pažymėti, kad, remiantis nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, Inspekcijos nariai gali būti atleisti iš pareigų³³. Venecijos komisijos nuomonėje (CDL-AD (2017) 018, 58–60 punktai) nurodyta, kad nacionalinės teisės aktuose numatyta, jog inspektoriai, kaip ir teisėjai, gali būti atleisti iš pareigų dar nepasibaigus jų kadencijai dėl „šiurkštaus arba sistemingo oficialių pareigų pažeidimo, taip pat dėl veiksmų,

²⁹ Savo nuomonėje (CDL-AD (2017) 018, 59 punktas) Venecijos komisija rekomenduoja suteikti ATT kolegijoms įgaliojimus siūlyti tam tikrą skaičių kandidatų Parlamentui, kad būtų padidintas inspektorių politinis neutralumas.

³⁰ Kaip savo nuomonėje (CDL-AD (2017) 018, 55 punktas) apibendrina Venecijos komisija, ši institucija kompetentinga nagrinėti beveik visus teismų, prokuratūrų, teisėjų ir prokurorų veiklos aspektus, t. y. vidaus organizavimą ir darbo tvarką, teismų praktikos nuoseklumą, teisėjų finansinę padėtį, turtą, jų elgesį privačioje srityje.

³¹ Venecijos komisijos nuomonė [CDL-AD (2017) 018, 54, 61–66 punktai]. Joje patikslinta, kad ATT vertinimai ir Inspekcijos patikrinimai susiję beveik su tais pačiais aspektais ir nėra vienos nuoseklios procedūros dalis. Patikrinimai, vertinimai ir drausminės procedūros sutampa, tad tokia padėtis pateisina teisės aktų peržiūrą, kad Inspekcijos įgaliojimai nesikirstų su ATT konstituciniais įgaliojimais.

³² Teismų valdžios įstatymo 54 straipsnis.

³³ Bulgarijos Konstitucijos 132a straipsnio 10 dalis.

keliančių grėsmę teismų valdžios prestižui“. Pasiūlymą atleisti iš pareigų gali pateikti 1/5 Bulgarijos Nacionalinės Asamblėjos narių arba ATT plenarinė sesija. Nors šiuos teisės aktus galima suprasti kaip suteikiančius Bulgarijos Nacionalinei Asamblėjai galutinio sprendimo teisę, Venecijos komisija mano, kad toks sprendimas turėtų priklausyti šios ATT įgaliojimams³⁴.

d) Dėl piktnaudžiavimo valdžia grėsmės

47. Reikia atsižvelgti į garantijas, galimai numatytas pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose, siekiant užkirsti kelią, kad Inspekcijos nariai nepradėtų piktnaudžiauti įgaliojimais ar jais toliau nepiktnaudžiautų³⁵. Šiuo klausimu, prieš tai konstatavus tam tikrą Inspekcijos institucinę autonomiją, kad ir kokia ji būtų teigiama tiesioginės ar netiesioginės įtakos išlaikymo srityje, iškyla būtinybė apibrėžti šios institucijos veiklos ribas, atsižvelgiant į jos veiklos pobūdį, užduoties aprėptį ir įgaliojimus.

48. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus teisės aktus Inspekcijai taikoma skaidrumo pareiga³⁶ ir kad, konkrečiai kalbant apie teisėjų turto kontrolės veiklą, atrodo, kad jos vykdymas reglamentuojamas įvairiomis nuostatomis, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas. Pagal nacionalinės teisės aktus Inspekcija privalo savo interneto svetainėje paskelbti visų teisėjų deklaracijas ir asmenų, kurie nepateikė deklaracijos per nustatytą terminą, sąrašą; šis sąrašas turi būti pašalintas iš tinklalapio kalendorinių metų, su kuriais jis susijęs, pabaigoje³⁷. Kalbant apie patikrinimus, susijusius su sąžiningumu ir galimu interesų konfliktų buvimu, teisėjų turto deklaracijų tikrinimo procedūra baigiama per 6 mėnesius. Nors Inspekcija išties turi teisę prašyti jurisdikciją turinčio teismo panaikinti banko paslaptį, kad gautų informaciją apie teisėjų turtą ir lėšų judėjimą jų banko sąskaitose, ji gali tai daryti tik tuo atveju, kai jie atsisako leisti suteikti prieigą prie tokių duomenų, o įstatyme aiškiai nurodyta, kad patikrinimas atliekamas palyginant deklaruotas faktines aplinkybes su gauta informacija³⁸.

49. Vis dėlto Venecijos komisija, pirma, išreiškė apgailestavimą, kad teisės aktai dėl patikrinimų atlikimo ir Inspekcijos įgaliojimų nėra pakankamai tikslūs, todėl, kaip pažymėta, jos įgaliojimai dubliuojasi su ATT įgaliojimais, ir, antra, rekomendavo, kad inspektoriams suteikti tyrimo įgaliojimai neturi būti neriboti ir kad jiems būtų taikoma nepriklausomos institucijos, pavyzdžiui, ATT kontrolė³⁹. Ji konkrečiai pabrėžė svarbų vyriausiojo inspektoriaus vaidmenį – jis priima sprendimą, kuriuo nustato inspekcijos tvarką ir pateikia bendras organizacines bei metodines Inspekcijos veiklos gaires, t. y. turi įgaliojimus priimti bendro pobūdžio taisykles, ir Venecijos

³⁴ 2020 m. liepos 16 d. Sprendime *Governo della Repubblica italiana (Italijos taikos teisėjų statusas)* (C-658/18, EU:C:2020:572, 48 ir 49 punktai) Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal nepašalinamumo principą, kurio ypatingą svarbą reikia pabrėžti, be kita ko, reikalaujama, kad teisėjai galėtų eiti savo pareigas, kol sulauks privalomojo pensinio amžiaus arba kol pasibaigs jų įgaliojimai, jeigu nustatyta šių įgaliojimų trukmė. Nors minėtas principas nėra absoliutus, jo išimties gali būti taikomos tik kai tai pateisinama teisėtais ir privalomaisiais pagrindais, laikantis proporcingumo principo. Jis taip pat nusprendė, jog teisėjų nepašalinamumo garantija reikalauja, kad teismo narių atšaukimo iš pareigų atvejais būtų nustatyti specialių teisės aktų aiškiose nuostatose, suteikiančiose garantijas, kurios yra didesnės nei numatytos bendrose administracinės ir darbo teisės nuostatose, taikomose atšaukimo piktnaudžiaujant atveju. Nors negalima remtis nepašalinamumo principu, šie motyvai gali būti taikomi konstitucinės institucijos nariams, kurių veikla susijusi su teismų valdžios įgyvendinimu ir sąžiningumu.

³⁵ Pagal analogiją žr. 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Inspección Judicială* (C-817/21, EU:C:2023:391, 60 punktas).

³⁶ Ši institucija turi kasmet pateikti veiklos ataskaitą ATT plenarinei sesijai ir viešai informuoti apie savo veiklą, be kita ko, skelbdama metinę veiklos ataskaitą savo interneto svetainėje (Bulgarijos Konstitucijos 132a straipsnio 8 ir 9 dalys ir Teismų valdžios įstatymo 54 straipsnio 12 ir 14 dalys).

³⁷ Teismų valdžios įstatymo 175c straipsnis.

³⁸ Teismų valdžios įstatymo 175e straipsnio 6 dalis ir 175f straipsnio 1 dalis. Taip gauta informacija neskelbiama, atsižvelgiant į Inspekcijos, kurios nariams, be to, pagal Asmens duomenų apsaugos įstatymo 20 straipsnį taikoma konfidencialumo pareiga, pateiktą informaciją.

³⁹ Venecijos komisijos nuomonė [CDL-AD (2017) 018, 61–72 punktai].

komisija rekomenduoja juos patikėti kitam subjektui. Ji pažymi, kad vyriausiasis inspektorius turi teisę nurodyti atlikti neeilinius patikrinimus, pagrįstus privačių asmenų dėl teisėjų pateiktais skundais, papildančius kasmet planuojamus patikrinimus, ir nustatyti jų tikslą ir terminus. Be to, vyriausiasis inspektorius ypatingais atvejais gali „tikrinti inspektorių veiklą“ ir atrodo (bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad jis yra apeliacinė instancija dėl inspektorių ir turi teisę visiškai arba iš dalies pakeisti „patikrinimo ataskaitas“, kai jam pateikiami tikrinamo teisėjo prieštaravimai⁴⁰.

50. Šiuo klausimu primenu, kad dėl didelių įgaliojimų sutelkimo institucijos, kompetentingos atlikti tyrimus ir dalyvauti vykdant drausminius veiksmus, vadovo rankose jam gali būti paprasčiau naudotis teisėjų drausmine tvarka siekiant paveikti jų veiklą, nes praktiškai jam suteikiama plati diskrecija imtis drausminių veiksmų prieš teisėjus arba jų nesiimti, nutraukiant įspėjimų tyrimą. Todėl teisės aktai, kuriais šios institucijos vadovui suteikiami tokie įgaliojimai, kokie pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus teisės aktus suteikti vyriausiajam inspektoriui, galėtų sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl minėtos institucijos įgaliojimų ir funkcijų naudojimo kaip spaudimo teismų veiklai ar šios veiklos politinės kontrolės priemonės⁴¹.

51. Siekiant atsakyti į Inspekcijos veiklos ribų nustatymo klausimą, reikia patikrinti, ar atitinkami teisėjai turi galimų veiksmingos teisminės gynybos garantijų. Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama banko paslapties panaikinimo procedūra nėra pagrįsta rungimosi principu, kad jurisdikciją turinčio teismo vykdoma kontrolė yra bent jau ribota ir kad jo sprendimo negalima apskūsti⁴². Vis dėlto galima pažymėti, kad sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą daroma nuoroda į Teismų valdžios įstatymo 175h straipsnį, kuriame atitinkamiems asmenims numatyta galimybė pateikti paaškinimus raštu ir įrodymus, kai Inspekcija tikrina deklaruotas faktines aplinkybes po to, kai buvo pateikti duomenys apie likučius ir lėšų judėjimą į šių asmenų banko sąskaitas. Venecijos komisija pažymi, kad patikrinimo rezultatai surašomi raštu ir pateikiami atitinkamam teisėjui, jis gali pateikti prieštaravimus vyriausiajam inspektoriui, kuris turi pateikti motyvuotą atsakymą⁴³.

e) Dėl Inspekcijos praktikos

52. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pagrįstai atsižvelgia į tai, kaip ši institucija vykdo savo konstitucinę funkciją ir įgyvendina įvairius įgaliojimus, ypač jeigu pasibaigus jos narių kadencijai ji tai daro taip, kad gali kilti abejonių dėl jos nepriklausomumo nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių⁴⁴.

53. Iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad vienintelis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nurodytas incidentas, susijęs su Inspekcijos veikla, yra susijęs su neteisėtu kelių teisėjų asmens duomenų paskelbimu jos interneto svetainėje 2019 m., dėl kurio šiai institucijai buvo skirta bauda. Be to, kad ši aplinkybė susiklostė dar iki nagrinėjamų įgaliojimų pratęsimo, ji negali būti analizuojama kaip vykdomosios ar įstatymų leidžiamosios valdžios tiesioginės ar netiesioginės išorinės įtakos atvejis arba kaip atvejis, kai buvo pradėta piktnaudžiauti arba toliau piktnaudžiauta Inspekcijos narių įgaliojimais, kai tikslas ar poveikis yra daryti spaudimą tiems, kuriems pavesta priimti sprendimus, arba užtikrinti politinę jų veiklos

⁴⁰ Venecijos komisijos nuomonė [CDL-AD (2017) 018, 69, 70 ir 73 punktai].

⁴¹ Šiuo klausimu žr. 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Inspekcija Judiciară* (C-817/21, EU:C:2023:391, 56 ir 57 punktai).

⁴² Kredito įstaigų įstatymo 62 straipsnio 7 dalis.

⁴³ Venecijos komisijos nuomonė [CDL-AD (2017) 018, 73 punktas].

⁴⁴ Šiuo klausimu žr. 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 144 punktas).

kontrolę. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nurodyta informacija, minėti duomenys buvo paviešinti dėl Inspekcijos pareigūno, kuris nėra nei vyriausiasis inspektorius, nei inspektorius, t. y. suinteresuotojo asmens, kuris iš anksto neužtikrino duomenų anonimiškumo ir dėl to buvo atleistas iš darbo, asmeninės klaidos.

f) Dėl įgaliojimų pratęsimo trukmės

54. Viena iš reikšmingų nacionalinių teisinių ir faktinių aplinkybių, į kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti, yra įgaliojimų pratęsimo trukmė, t. y. kreipimosi į šį teismą momentu tai buvo daugiau nei treji metai. Šiuo klausimu Bulgarijos vyriausybė ir Inspekcija, atsakydamos į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo teiginį, kad Inspekcija toliau vykdo savo funkcijas „be aiškiai apibrėžtos pabaigos datos“, priminė, jog 2022 m. sprendime *Konstitutsionen sad* (Konstitucinis Teismas) aiškiai nurodė, kad jos funkcijų vykdymo trukmė priklauso nuo tam tikro būsimo įvykio, t. y. „kai Nacionalinė Asamblėja išrinks vyriausiąjį inspektorių ir inspektorius“.

55. Neginčijama, kad Inspekcijos nariai toliau eina pareigas pasibaigus jų įgaliojimams, nes Nacionalinė Asamblėja 2020 m. negalėjo išrinkti juos pakeisiančių asmenų. Vis dėlto Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje nėra jokios informacijos, kuri leistų manyti, kad tokia padėtis artimiausioje ateityje bus ištaisyta. Be to, kad nėra jokio teisinio mechanizmo, kuriuo būtų užkirstas kelias blokavimui ir kurį taikant būtų sumažinta reikalaujama kvalifikuotoji balsų dauguma arba skyrimo kompetencija perduota neutraliam subjektui, reikia pažymėti, kad pasibaigus kadencijai veikia dar bent penkios kitos nepriklausomos kontrolės institucijos⁴⁵. Taigi atrodo, kad inspektorių pareigų ėjimo trukmė po to, kai baigėsi jų kadencija, priklauso nuo būsimo įvykio, kuris įvyks neaišku kada, ir tai leidžia šių įgaliojimų pratęsimo trukmę laikyti neterminuota, bet tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Vis dėlto, nors Inspekcijos veiklos sustabdymas panašaus pobūdžio laikotarpiui dėl paskyrimo proceso blokavimo neabejotinai kelia susirūpinimą, neribotas jos narių įgaliojimų pratęsimas vienodai neramina.

56. Iš tikrųjų man atrodo, kad pirma pažymėtus pagrindai susirūpinimą keliančius klausimus dėl kandidatų atrankos į inspektorių pareigas, suinteresuotųjų asmenų skyrimo būdo, galimo jų atleidimo iš pareigų penktadalio Parlamento narių balsų dauguma, Inspekcijos ir ATT įgaliojimų dubliavimosi esant netiksliams taikytiniams teisės aktams ir vyriausiojo inspektoriaus įgaliojimų apimties apsunkina tai, kad Inspekcijos nariai tęsia savo veiklą remdamiesi įgaliojimais, kurie pasibaigė 2020 m. sausio arba vasario mėn.⁴⁶ Nepaisant to, kad Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje nėra konkretaus pavyzdžio dėl kontrolės ar siūlymo atlikti drausmės procedūrą, kurie leistų baimintis dėl išorinės įtakos ar piktnaudžiavimo Inspekcijos įgaliojimais, tokios institucijos veiklos tęsimas be jokios tikslios ir konkrečios laiko ribos tik didina grėsmę, kad taip nutiks⁴⁷.

⁴⁵ Žr. 2022 ir 2023 m. Komisijos ataskaitą dėl teisinės valstybės Bulgarijoje. Įdomu pažymėti, kad panaši padėtis buvo susiklosčiusi dėl buvusio vyriausiojo inspektoriaus, kurio kadencija faktiškai buvo pratęsta dviem metams, ir priminti, kad teisės aktų ar konstitucinių pakeitimai, susiję su Inspekcijos sudėties pakeitimu, liko tik apmąstymuose.

⁴⁶ Tai iš esmės pažymi Komisija 2022 m. Bulgarijos teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje, susiedama savo išvadą su išvada dėl didėjančio susirūpinimo dėl ATT veiklos ir sudėties, be kita ko, vykdančios drausmines procedūras.

⁴⁷ 2014 m. balandžio 8 d. Sprendime *Komisija / Vengrija* (C-288/12, EU:C:2014:237, 52 ir 53 punktai), susijusiame su nacionalinės teisės aktais, pagal kuriuos duomenų apsaugos priežiūros institucijos vadovo kadencija buvo nutraukta anksčiau laiko, Teisingumo Teismas konstatavo, jog vien funkcinio nepriklausomumo nepakanka, kad priežiūros institucijos būtų apsaugotos nuo bet kokios išorinės įtakos, ir kad vien galimybės, jog valstybės kontrolės institucijos gali daryti politinę įtaką priežiūros institucijų sprendimams, pakanka, kad būtų pakenkta nepriklausomam šių institucijų funkcijų vykdymui.

57. Be neaiškumų, susijusių su individualios Inspekcijos narių padėties pokyčiais, *a priori* neapibrėžtas suinteresuotųjų asmenų įgaliojimų pratęsimas, neįvardijant tinkamų veiksmų, kuriais būtų galima per trumpą laiką atblokuoti šios institucijos sudėties atnaujinimo procesą, panaikina bet kokią ją reglamentuojančio konstitucinio mechanizmo prasmę ir, atsižvelgiant į Inspekcijos sudėtį ir veikimą, gali sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl to, ar ji yra atspari išorės veiksniams ir ypač tiesioginei ar netiesioginei įstatymų leidžiamosios valdžios įtakai, ir dėl jos neutralumo, kai susikerta interesai, taip pat gali sudaryti išpūdį, kad ši institucija nėra nepriklausoma ir nešališka, o tai gali pakenkti pasitikėjimui, kurį teismai turi kelti minėtiems teisės subjektams demokratinėje visuomenėje⁴⁸. Tokiu atveju Inspekcija negali būti laikoma galinčia bet kokiomis aplinkybėmis veikti nekeldama jokių įtarimų šališkumu⁴⁹.

58. Manau, tokios institucijos, kaip Inspekcija, narių įgaliojimus turėtų būti leidžiama pratęsti tik išimties tvarka ir tik pereinamuoju laikotarpiu, o tai reiškia, kad reikia kuo greičiau grįžti prie įprastos padėties, todėl toks įgaliojimų pratęsimas nesuderinamas su griežtu tęstinumo principo taikymu, dėl kurio neturi atsirasti galimybė pasibaigusią kadenciją, kuri nagrinėjamu atveju negalėjo būti iš karto pratęsta, pratęsti neribotam laikui, nes antraip būtų pažeistas proporcingumo principas. Nustatytas Inspekcijos narių kadencijos pratęsimas ilgiau nei trejiems metams be jokios pagrįstos galimybės per trumpą laiką atblokuoti paskyrimo procesą nėra išimtinio ir pereinamojo pobūdžio. Galiausiai reikia pridurti, jog funkcijų *status quo* visiškai neskatina silpstančios politinės valdžios didesnio atskaitingumo, kai ji atitinkamais atvejais gali pageidauti, kad pareigas toliau eitų suderinamų politinių pažiūrų asmenys, ir vengti Inspekcijos sudėties atnaujinimo pasitelkus atviresnį kandidatų atrankos būdą.

59. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip: pagal ją draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip jie yra išaiškinti nacionalinėje jurisprudencijoje, pagal kuriuos institucijos nariams, kuriuos Parlamentas renka iš anksto nustatytos trukmės kadencijai, kurie negali būti iš karto perrinkti ir kurie įgalioti kontroliuoti teisėjų ir prokurorų veiklą ir sąžiningumą, taip pat siūlyti jiems pradėti drausminę procedūrą, leidžiama toliau *de facto* eiti pareigas neribotą laiką pasibaigus kadencijai, neįvardijant veiksmų, kurių reikia siekiant per trumpą laiką atblokuoti šios institucijos narių atnaujinimo procesą, kai šie teisės aktai nėra tokie, kad dėl jų teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl šios institucijos įgaliojimų ir funkcijų panaudojimo kaip spaudimo šių teisėjų ir prokurorų veiklai arba jų veiklos politinės kontrolės priemonės.

B. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

60. Trečiuoju prejudiciniu klausimu Teisingumo Teismo prašoma nustatyti, ar teismas, kuris leidžia valstybės institucijai susipažinti su asmens duomenimis, susijusiais su teisėju ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučiais, nustato duomenų tvarkymo priemones ar tikslus, todėl gali būti laikomas „duomenų valdytoju“, kaip tai suprantama pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą.

61. Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia apibrėžti pagrindinėje byloje nagrinėjamos asmens duomenų „tvarkymo“ operacijos ribas ir vietą⁵⁰.

⁴⁸ Šiuo klausimu žr. 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimą A. K. ir kt. (*Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas*) (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 153 punktas).

⁴⁹ Pagal analogiją žr. 2014 m. balandžio 8 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija* (C-288/12, EU:C:2014:237, 55 punktas).

⁵⁰ Reikia patikslinti, kad sąvoka „duomenų valdytojas“ suponuoja asmens duomenų „tvarkymo“ buvimą. Šiuo klausimu žr. 2024 m. sausio 11 d. Sprendimą *État belge* (Oficialiojo leidinio *tvarkomi duomenys*) (C-231/22, EU:C:2024:7, 26 punktas).

62. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad sąvoka „duomenų tvarkymas“ apima bet kokią automatizuotomis arba neautomatizuotomis priemonėmis su asmens duomenimis ar asmens duomenų rinkiniais atliekamą operaciją ar operacijų seką, kaip antai, be kita ko, „rinkimą“, „susipažinimą“, „naudojimą“, „atskleidimą persiunčiant, platinant ar kitu būdu sudarant galimybę jais naudotis“. Be to, asmens duomenų tvarkymą gali sudaryti viena ar daugiau operacijų, kurių kiekviena susijusi su vienu iš skirtingų etapų, galinčių apimti asmens duomenų tvarkymą⁵¹.

63. Iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad teismas leidžia bankui pateikti Inspekcijai informaciją apie teisėjų ir jų šeimos narių sąskaitas ir indėlius. Vėliau Inspekcija renka, tikrina ir naudoja šią banko saugomą informaciją, kad nustatytų galimą interesų konfliktą. Iš to matyti, kad teisminės institucijos leistas informacijos, kuriai taikoma banko paslaptis, atskleidimas nagrinėtinas kaip duomenų tvarkymo operacija, įeinančia į kelių etapų procesą, kuriame paeiliui dalyvauja bankas, teisminė institucija ir Inspekcija.

64. Atsižvelgiant į tai, reikia nustatyti, ar teismas, kuris leidžia atskleisti tokius duomenis, gali būti laikomas „duomenų valdytoju“, kaip tai suprantama pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą.

65. Šiuo aspektu priminti, kad BDAR tikslas, koks išplaukia iš jo 1 straipsnio ir 1 bei 10 konstatuojamųjų dalių, yra, be kita ko, užtikrinti aukštą fizinių asmenų pagrindinių laisvių ir teisių, visų pirma jų teisės į privatų gyvenimą tvarkant asmens duomenis, įtvirtintos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 1 dalyje ir SESV 16 straipsnio 1 dalyje, apsaugos lygį. Šiuo tikslu Sąjungos teisės aktų leidėjas plačiai apibrėžė⁵² sąvoką „duomenų valdytojas“, siekdamas užtikrinti veiksmingą ir visapusišką duomenų subjektų apsaugą⁵³.

66. Sąvoka „duomenų valdytojas“ neatsiejama nuo asmens ar subjekto vykdomos asmens duomenų tvarkymo kontrolės⁵⁴. Kalbant konkrečiau, BDAR 4 straipsnio 7 punkte sąvoka „duomenų valdytojas“ apibrėžiama kaip fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kita įstaiga, kuris vienas ar drauge su kitais nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones⁵⁵. Toje nuostatoje taip pat nurodyta, kad kai tokio duomenų tvarkymo tikslai ir priemonės nustatyti, be kita ko, valstybės narės teisėje, duomenų valdytojas arba konkretūs jo skyrimo kriterijai gali būti nustatyti pagal tą teisę.

67. Taigi iš to straipsnio formuluotės matyti, kad duomenų valdytojas nustatomas remiantis dviem būdais. Reikia išsiaiškinti, ar juridinis asmuo arba subjektas vienas ar drauge su kitais nustato aptariamo duomenų tvarkymo tikslus ir priemones, ar jie apibrėžti nacionalinėje teisėje.

⁵¹ 2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Fashion ID* (C-40/17, EU:C:2019:629, 72 punktas). Išsamumo sumetimais pabrėžiu, kad tas sprendimas susijęs su 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355) 2 straipsnio b punkte apibrėžtos sąvokos „duomenų tvarkymas“ aiškinimu. Nors ši direktyva nebegalioja ir buvo pakeista BDAR, Teisingumo Teismo pateiktas jos išaiškinimas išlieka reikšmingas taikant BDAR. Iš tiesų abiejuose teisės aktuose šios sąvokos apibrėžtis išlieka vienoda, išskyrus nedidelius formalius pakeitimus.

⁵² 2022 m. vasario 24 d. Sprendimas *Valsts ieņēmumu dienests (Asmens duomenų tvarkymas mokesčių tikslais)* (C-175/20, EU:C:2022:124, 35 punktas).

⁵³ 2024 m. kovo 7 d. Sprendimas *IAB Europe* (C-604/22, EU:C:2024:214, 53–55 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

⁵⁴ Šiuo klausimu žr. 2021 m. liepos 7 d. priimtų Gairių 07/2020 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ pagal BDAR, skelbiamų internete adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2023-10/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_fr.pdf, 20 punktą, pagal jį „[sąvoka] „duomenų valdytojas“ <...> susijusi su duomenų valdytojo *įtaka* duomenų tvarkymui, naudojantis *sprendimų priėmimo įgaliojimais*. Duomenų valdytojas – tai įstaiga, kuri *sprendžia* dėl tam tikrų pagrindinių duomenų tvarkymo elementų“.

⁵⁵ Sąvoka „tikslai“ reiškia, „kodėl“ asmens duomenys yra tvarkomi, t. y. tokio tvarkymo motyvus ir juo siekiamus tikslus. Sąvoka „priemonės“ reiškia, „kaip“ asmens duomenys tvarkomi, t. y. kaip vyksta jų tvarkymas. Taigi duomenų tvarkymo priemonės apima techninius ir organizacinius duomenų tvarkymo aspektus, pavyzdžiui, asmens duomenų saugojimą, prieinamumą ir saugojimo trukmę. Šiuo klausimu žr. Bygrave, L. A., ir Tosoni, L., „Article 4(7). Controller“, Kuner, C., Bygrave, L. A., Docksey, C. ir Drechsler, L. (red.) „The ES General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary“, Oxford University Press, Oksfordas, 2020, p. 150.

68. Kai duomenų tvarkymo tikslai ir priemonės nustatomi pagal nacionalinę teisę, remiantis naujausia jurisprudencija reikia patikrinti, ar pagal šią teisę nustatomas duomenų valdytojas, ar nustatyti konkretūs jo skyrimo kriterijai. Duomenų valdytojo nustatymas pagal nacionalinę teisę gali būti ne tik eksplisitinis, bet ir implicitinis. Pastaruoju atveju vis dėlto reikalaujama, kad tas nustatymas pakankamai aiškiai būtų susietas su asmeniui ar atitinkamam subjektui priskirtu vaidmeniu, užduotimi ir pareigomis⁵⁶.

69. Nagrinėjamu atveju iš prašymų priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal Bulgarijos Konstitucijos 132a straipsnio 6 dalį Inspekcija, be kita ko, turi tikrinti teisėjų sąžiningumą ir interesų konfliktus. Šiuo tikslu ji pagal Teismų valdžios įstatymą⁵⁷ tikrina turto ir interesų deklaracijas, kurias teisėjai turi jai pateikti. Inspekcija skelbia šias deklaracijas savo interneto svetainėje ir saugo jas viešame elektroniniame registre⁵⁸. Be to, iš Asmens duomenų apsaugos įstatymo 20 straipsnio matyti, kad Inspekcijos nariai privalo neatskleisti informacijos, susijusios su įstatymo saugomomis paslaptimis, kurią jie sužinojo vykdydami savo veiklą.

70. Tam, kad galėtų atlikti savo užduotį, Inspekcija gali gauti iš banko informaciją apie teisėjų ir jų šeimos narių sąskaitas ir indėlius. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme vykdoma procedūra patenka į šią sritį. Jeigu duomenų subjektai nesutiko su tokios informacijos pateikimu, Inspekcija, remdamasi Teismų valdžios įstatymo 175e straipsnio 6 dalimi ir Kredito įstaigų įstatymo 62 straipsnio 6 dalimi, gali prašyti *Rayonen sad* (apylinkės teismas) įpareigoti banką atskleisti duomenis, kuriems taikoma banko paslaptis.

71. Pagal Kredito įstaigų įstatymo 62 straipsnio 7 dalį tas teismas priima sprendimą ne vėliau kaip per 24 valandas nuo tokio prašymo gavimo ir nurodo laikotarpį, su kuriuo susijusi informacija, kuriai taikoma banko paslaptis. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo pateiktos informacijos⁵⁹ ir Bulgarijos vyriausybės pateiktų pastabų⁶⁰ matyti, kad *Rayonen sad* (apylinkės teismas) tik patikrina, pirma, ar prašymą pateikė viešosios valdžios institucija, ar Kredito įstaigų įstatymo 62 straipsnio 6 dalyje nurodyta viešoji įstaiga, ir, antra, ar asmenims, dėl kurių sąskaitų pateiktas prašymas panaikinti banko paslaptį, taikoma deklaravimo pareiga, kaip tai suprantama pagal Teismų valdžios įstatymą.

72. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad pagal Bulgarijos teisėje įtvirtintą procedūrą *Rayonen sad* (apylinkės teismas), kaip pabrėžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tik formaliai patikrina Inspekcijos jam pateiktus prašymus atskleisti informaciją, kuriai taikoma banko paslaptis.

73. Šiuo klausimu pažymiu, kad tas teismas, į kurį kreiptasi Inspekcijos iniciatyva, turi priimti sprendimą dėl tokių prašymų per labai trumpą laiką ir negali vertinti nei šio atskleidimo svarbos, atsižvelgiant į tikslą nustatyti interesų konfliktus, nei šių duomenų pateikimo tvarkos ir to, kaip vėliau Inspekcija galės juos naudoti. Be to, bankas šią informaciją tiesiogiai perduoda Inspekcijai,

⁵⁶ 2024 m. sausio 11 d. Sprendimas *État belge* (Oficialiojo leidinio *tvarkomi duomenys*) (C-231/22, EU:C:2024:7, 29 ir 30 punktai). Taip pat žr. 2021 m. liepos 7 d. priimtų gairių Nr. 07/2020 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ pagal BDAR 24 punktą, pagal kurį „dažniau duomenų valdytojas nėra tiesiogiai skiriamas pagal teisės aktus ir nėra nustatyta jo skyrimo kriterijų, tačiau teisės aktuose yra nustatyta užduotis arba kažkas [j]įpareigojamas rinkti ir tvarkyti tam tikrus duomenis. Tokiais atvejais duomenų tvarkymo tikslas dažnai nustatomas teisės aktais. Paprastai duomenų valdytojas yra tas, kuris pagal teisės aktus paskirtas šiam tikslui, šiai viešojo sektoriaus užduočiai, atlikti.“

⁵⁷ Remiuosi Teismų valdžios įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 8 punktu, 175a straipsnio 1 dalimi ir 175b straipsnio 4 dalimi.

⁵⁸ Šie reikalavimai numatyti Teismų įstatymo 175c straipsnio 6 dalyje ir 175d straipsnio 1 dalyje.

⁵⁹ Žr. nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-332/23 63 punktą.

⁶⁰ Žr. šių pastabų 26 punktą.

kuri turi užtikrinti jos konfidencialumą. Ši institucija tikrina teisėjų ir jų šeimos narių sąskaitas, kad patikrintų jų turto sudėtį ir, vykdydama Bulgarijos Konstitucijoje jai pavestas užduotis, patikrintų teisėjų sąžiningumą ir galimą interesų konfliktų buvimą.

74. Iš tokių aplinkybių darau išvadą, kad teismas neturi įgaliojimų nustatyti asmens duomenų, kuriems taikoma banko paslaptis, tvarkymo tikslų ir priemonių.

75. Vis dėlto akivaizdu, kad Bulgarijos teisėje bent jau netiesiogiai nustatyti šių duomenų tvarkymo tikslai ir priemonės ir Inspekcija yra paskirta šių duomenų valdytoja, kaip tai suprantama pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą.

76. Atitinkamai iš šio duomenų tvarkymo tikslų ir priemonių nustatymo matyti, kad, atsižvelgiant į jam pagal nacionalinę teisę patikėtą vaidmenį, užduotį ir įgaliojimus, teismas, kuris duoda leidimą pateikti tokią informaciją Inspekcijai, nebuvo paskirtas Bulgarijos teisės aktų leidėjo duomenų valdytoju. Be to, man atrodo, jog vien to, kad minėtos informacijos atskleidimas priklauso nuo teismo leidimo, negali pakakti, kad šis teismas būtų pripažintas šių duomenų „valdytoju“. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad vienintelis tokio leidimo tikslas – leisti Inspekcijai tvarkyti asmens duomenis, kuriuos jai pateikė bankas, laikantis Bulgarijos teisėje nustatytų tikslų ir priemonių.

77. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes manau, kad teismas, kuris suteikia valdžios institucijai galimybę susipažinti su teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučiais vien su sąlyga, kad prieš tai patikrinama, ar ši prašymą pateikė tokia institucija ir ar jis susijęs su asmenimis, kuriems taikoma pareiga deklaruoti jų turtą, atsižvelgiant į jam pagal nacionalinę teisę priskirtą vaidmenį, užduotis ir įgaliojimus, negali būti laikomas šių asmens duomenų valdytoju, kaip tai suprantama pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą.

C. Dėl šeštojo prejudicinio klausimo

78. Šeštasis prejudicinis klausimas pateiktas neatsižvelgiant į Teisingumo Teismo pateiktiną atsakymą į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal BDAR 79 straipsnio 1 dalį, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, teisminė institucija, kuri priima sprendimą dėl valstybės institucijos pateikto prašymo atskleisti asmens duomenis, privalo savo iniciatyva užtikrinti asmenų, kurių duomenys tvarkomi, apsaugą, reikalaujama, kad ši institucija jai pateiktą informaciją apie saugumo priemones, kurių imtasi pagal BDAR 33 straipsnio 3 dalies d punktą, ir apie jų veiksmingą įgyvendinimą, kai žinoma, kad minėta institucija praeityje yra pažeidusi asmens duomenų saugumą.

79. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jame vykdomas procesas nėra grindžiamas rungimosi principu, nes asmenys, su kuriais susijęs prašymas atskleisti informaciją apie teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučius, nėra šio proceso šalys⁶¹. Jo nuomone, jeigu jis, kaip tai numatyta Bulgarijos teisėje, tik visiškai formaliai išnagrinėtų tokius prašymus, duomenų subjektai netektų teisės į veiksmingą teisminę gynybą, užtikrinamą BDAR 79 straipsnio 1 dalies nuostatomis, siejamomis su Chartijos 47 straipsniu.

⁶¹ Taip pat reikia patikslinti, kad pagal Kredito įstaigų įstatymo 62 straipsnio 7 dalį *Rayonen sad* (apylinkės teismas) sprendimas yra neskundžiamas.

80. Iš to matyti, kad, siekiant atsakyti į šį prejudicinį klausimą, reikia nustatyti, ar pagal tas nuostatas teismui, kuris priima sprendimą tokiam procese, nustatoma pareiga savo iniciatyva patikrinti, ar pakanka priemonių, skirtų užkirsti kelią bet kokiam vėlesniam asmens duomenų, kuriuos prašoma atskleisti, saugumo pažeidimui.

81. Mano nuomone, iš BDAR 79 straipsnio 1 dalies nuostatų dalyko matyti, kad į šį klausimą galima atsakyti tik neigiamai.

82. Šiuo klausimu manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo iškelta klausimą, susijusį su informacijos, kuriai taikoma banko paslaptis, saugumu, reikia vertinti atsižvelgiant į duomenų valdytojui tenkančias pareigas, kurių esminius bruožus reikia priminti.

83. Pirma, duomenų valdytojas privalo užkirsti kelią bet kokiems asmens duomenų saugumo pažeidimams. Kalbant konkrečiau, pagal BDAR 5 straipsnio 2 dalį jis yra atsakingas už šio straipsnio 1 dalyje nustatytų principų, susijusių su šiuo duomenų tvarkymu, laikymąsi ir turi galėti įrodyti, kad jų laikomasi. Pagal to reglamento 5 straipsnio 1 dalies f punkte įtvirtintą asmens duomenų vientisumo ir konfidencialumo principą duomenų valdytojas turi užtikrinti, kad tokie duomenys būtų tvarkomi taip, kad taikant tinkamas technines ar organizacines priemones būtų užtikrintas tinkamas jų saugumas. Pagal minėto reglamento 32 straipsnio 1 dalį tokios priemonės turi užtikrinti duomenų tvarkymo keliamą pavojų atitinkantį saugumo lygį.

84. Antra, duomenų valdytojas turi reaguoti į bet kokią asmens duomenų saugumo pažeidimą. Šiuo klausimu BDAR 33 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad duomenų valdytojas praneštų kompetentingai priežiūros institucijai apie nagrinėjamą pažeidimą ir pagal šio straipsnio 3 dalies d punktą apibūdintų priemones, kurių jis siūlo imtis šiam pažeidimui pašalinti, įskaitant, jei reikia, priemones bet kokioms neigiamoms pasekmėms sumažinti.

85. Būtent atsižvelgiant į tas nuostatas reikia nagrinėti BDAR 79 straipsnio 1 dalyje numatytos teisminės teisių gynimo priemonės dalyką. Šiuo klausimu reikia priminti, kad šio reglamento VIII skyriuje „Teisių gynimo priemonės, atsakomybė ir sankcijos“ Sąjungos teisės aktų leidėjas duomenų subjektams, kurių duomenys tvarkomi, numatė įvairias teisių gynimo priemones administracinėse arba teisminėse institucijose ir nurodė, kad kiekviena iš jų turi būti galima pasinaudoti nedarant poveikio kitoms⁶².

86. Visų pirma BDAR 77 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad kiekvienas duomenų subjektas turi teisę pateikti skundą priežiūros institucijai, jeigu mano, kad tvarkant asmens duomenis pažeidžiamas šis reglamentas. Be to, pagal BDAR 78 straipsnio 1 dalį kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę imtis veiksmingų teisminių teisių gynimo priemonių dėl priežiūros institucijos dėl tokio asmens priimto teisiškai privalomo sprendimo.

87. Galiausiai BDAR 79 straipsnio „Teisė imtis veiksmingų teisminių teisių gynimo priemonių prieš duomenų valdytoją arba duomenų tvarkytoją“ 1 dalyje kiekvienam duomenų subjektui užtikrinama teisė pareikšti ieškinį, jeigu jis mano, kad tvarkant asmens duomenis pažeidžiant šį

⁶² 2023 m. sausio 12 d. Sprendimas *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság* (C-132/21, EU:C:2023:2, 34 punktą).

reglamentą buvo pažeistos jam šiuo reglamentu suteiktos teisės. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją šiuo straipsniu duomenų subjektas neatleidžiamas nuo pareigos pagal to paties reglamento 82 straipsnio 1 dalį įrodyti, kad iš tikrųjų patyrė turtinę ar neturtinę žalą⁶³.

88. Mano nuomone, iš dviejų pastarųjų straipsnių teksto aiškiai matyti, kad duomenų valdytojui arba duomenų tvarkytojui pareikštu ieškiniu siekiama, kad būtų atlyginta žala, padaryta dėl ankstesnio BDAR suteiktų teisių pažeidimo. Vis dėlto iš minėtų straipsnių teksto negalima daryti išvados, kad teismas privalo *prevenciškai* patikrinti, ar asmens duomenų valdytojas ėmėsi tinkamų priemonių, kad išvengtų bet kokio vėlesnio šių teisių pažeidimo.

89. Atsižvelgiant į tai, reikia nustatyti Chartijos 47 straipsnio nuostatų poveikį BDAR 79 straipsnio 1 dalies aiškinimui.

90. Kaip matyti iš BDAR 141 konstatuojamosios dalies⁶⁴, šio reglamento 79 straipsnio 1 dalies nuostatomis siekiama įgyvendinti Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į veiksmingą teisinę gynybą. Kitaip tariant, Sąjungos teisės aktų leidėjas jau įtraukė šią teisę rengdamas nuostatas, reglamentuojančias teisių gynimo priemones, kurių duomenų subjektas gali imtis prieš duomenų valdytoją.

91. Darytina išvada, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją BDAR 77 straipsnio 1 dalyje, 78 straipsnio 1 dalyje ir 79 straipsnio 1 dalyje numatytų teisių gynimo priemonių požymiai turi būti nustatyti paisant teisės į veiksmingą teisminę gynybą. Šiuo požiūriu valstybės narės, naudodamosi procesine autonomija, turi užtikrinti, kad šios teisių gynimo priemonės suteiktų duomenų subjektams konkrečią galimybę užtikrinti šiuo reglamentu jiems suteiktų teisių apsaugą⁶⁵.

92. Vaidmenį, kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui suteikė Bulgarijos teisės aktų leidėjas, reikia analizuoti būtent atsižvelgiant į visas tas aplinkybes.

93. Bulgarijos teisės aktų leidėjo pasirinkimu teismas per procedūrą, kuri nėra grindžiama rungimosi principu, ištis tik formaliai patikrina Inspekcijos jam pateiktus prašymus atskleisti teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučius. Atsižvelgiant į tai, ir nepaisant ribotų tokio teismo įgaliojimų, iš BDAR 79 straipsnio 1 dalies visai negalima daryti išvados, kad prieš priimdamas sprendimą dėl tokių prašymų tas teismas turėtų turėti įgaliojimus savo iniciatyva patikrinti priemonių, kurių imtasi siekiant užkirsti kelią bet kokiam vėlesniam šių asmens duomenų saugumo pažeidimui, pakankamumą.

94. Manau, kad dėl mano pirma nurodytų priežasčių Inspekcija nacionalinėje teisėje yra paskirta duomenų, kuriems taikoma banko paslaptis ir kuriuos leidžia atskleisti teisminė institucija, valdytoju. Iš to matyti, kad, turėdama tokį statusą, Inspekcija turi imtis visų BDAR numatytų priemonių, tinkamų jos surinktos informacijos saugumui užtikrinti.

⁶³ 2024 m. balandžio 11 d. Sprendimas *juris* (C-741/21, EU:C:2024:288, 39 punktą). Vis dėlto, nagrinėjant BDAR 82 straipsniu grindžiamą ieškinį dėl žalos atlyginimo, atitinkamam duomenų valdytojui tenka pareiga įrodyti saugumo priemonių, kurias jis įgyvendino pagal šio reglamento 32 straipsnį, tinkamumą. Šiuo klausimu žr. 2023 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Natsionalna agentsia za prihodite* (C-340/21, EU:C:2023:986).

⁶⁴ Šioje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „[k]iekvienas duomenų subjektas turėtų turėti teisę pateikti skundą vienai priežiūros institucijai, visų pirma valstybėje narėje, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, ir turėti teisę į veiksmingą teisminę teisių gynimo priemonę pagal Chartijos 47 straipsnį, jeigu duomenų subjektas mano, kad jo teisės pagal šį reglamentą yra pažeistos arba jeigu priežiūros institucija nesiima veiksmų dėl skundo, iš dalies arba visiškai atmeta skundą arba jo nepriima, arba nesiima veiksmų, kai tokie veiksmai yra būtini duomenų subjekto teisėms apsaugoti“ (kursyvu išskirta mano).

⁶⁵ Šiuo klausimu žr. 2023 m. sausio 12 d. Sprendimą *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság* (C-132/21, EU:C:2023:2, 51 ir 52 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

95. Šiuo požiūriu tam, kad būtų laikomasi BDAR nustatytos sistemos, pakanka, kad pagal šio reglamento 79 straipsnio 1 dalį su šiuo atskleidimu susiję asmenys galėtų, jeigu būtų pažeistos šio reglamentu jiems suteiktos teisės, pareikšti Inspekcijai ieškinį teisme pagal procesines taisykles, kuriomis užtikrinama, kad bus paisoma Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintos teisės į veiksmingą teisminę gynybą⁶⁶.

96. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui atsakyti taip, kad, turint omenyje tai, kas išdėstyta, BDAR 79 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su Chartijos 47 straipsniu, nereikalaujama, kad teismas, kuris, pasibaigus procedūrai, kuri nėra grindžiama rungimosi principu, pagal nacionalinę teisę turi priimti sprendimą dėl prašymo atskleisti teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučius, *ex officio* patikrintų, ar duomenų valdytojas ėmėsi tinkamų priemonių užkirsti kelią bet kokiam vėlesniam šių asmens duomenų saugumo pažeidimui.

VI. Išvada

97. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Sofiyski rayonen sad* (Sofijos apylinkės teismas, Bulgarija) pateiktus pirmąjį, trečiąjį ir šeštąjį klausimus:

1. ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu,

turi būti aiškinama taip:

pagal ją draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip jie yra išaiškinti nacionalinėje jurisprudencijoje, pagal kuriuos institucijos nariams, kuriuos Parlamentas renka iš anksto nustatytos trukmės kadencijai, kurie negali būti iš karto perrinkti ir kurie įgalioti kontroliuoti teisėjų ir prokurorų veiklą ir sąžiningumą, taip pat siūlyti jiems pradėti drausminę procedūrą, leidžiama toliau faktiškai eiti pareigas neribotą laiką pasibaigus kadencijai, neįvardijant veiksmų, kurių reikia siekiant per trumpą laiką atblokuoti šios institucijos narių atnaujinimo procesą, kai šie teisės aktai nėra tokie, kad dėl jų teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl šios institucijos įgaliojimų ir funkcijų panaudojimo kaip spaudimo šių teisėjų ir prokurorų veiklai arba jų veiklos politinės kontrolės priemonės.

2. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 4 straipsnio 7 punktą

turi būti aiškinamas taip:

teismas, kuris suteikia viešosios valdžios institucijai galimybę susipažinti su teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučiais vien su sąlyga, kad prieš tai patikrinama, ar ši prašymą pateikė tokia institucija ir ar jis susijęs su asmenimis, kuriems taikoma pareiga deklaruoti jų turtą, atsižvelgiant į jam pagal nacionalinę teisę priskirtą vaidmenį, užduotis ir įgaliojimus, negali būti laikomas šių asmens duomenų valdytoju.

3. Reglamento 2016/679 79 straipsnio 1 dalis, siejama su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu,

⁶⁶ Šiuo aspektu pažymiu, jog Asmens duomenų apsaugos įstatymo 39 straipsnyje nustatyta, kad jeigu pažeidžiamos jo teisės pagal BDAR ir šį įstatymą, duomenų subjektas gali ginčyti duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo veiksmus teisme. Per tokį procesą duomenų subjektas gali reikalauti atlyginti žalą, kurią jis patyrė dėl duomenų valdytojo arba duomenų tvarkytojo neteisėto duomenų tvarkymo.

turi būti aiškinama taip:

teismas, kuris pagal nacionalinę teisę per procedūrą, kuri nėra grindžiama rungimosi principu, turi priimti sprendimą dėl prašymo atskleisti teisėjų ir jų šeimos narių banko sąskaitų likučius, neprivalo savo iniciatyva patikrinti, ar duomenų valdytojas ėmėsi tinkamų priemonių užkirsti kelią bet kokiam vėlesniam šių asmens duomenų saugumo pažeidimui. Vis dėlto nacionalinėje teisėje turi būti numatyta, kad procesinėmis teisminėmis teisių gynimo priemonėmis, kuriomis pagal to paties 79 straipsnio 1 dalį su šiuo atskleidimu susiję asmenys gali pasinaudoti prieš duomenų valdytoją, užtikrinama Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje numatyta teisė į veiksmingą teisminę gynybą.